

Gymleraar let op: de 'digitale' gymles komt eraan!

Op woensdag 22 januari vond het symposium 'Van tikken naar taggen' plaats, georganiseerd door de hogeschool Windesheim. Team onderwijs van de KVLO was erbij en belicht in het volgende stukje enkele 'highlights'. De dag die geheel in het teken stond van de digitalisering van bewegingsonderwijs en sport trok ruim driehonderd deelnemers. Het programma bood een breed scala aan recente ontwikkelingen op het gebied van ICT en bewegen, digigym, e-sport en gaming-aanbod.

Door: Jorieke Steenaart en Jo Lucassen

Kansen en beperkingen

De aftrap van de dag werd gedaan door twee hoofdliners. Ivo van Hilvoorde plaatste de digitalisering in het kader van de manier waarop (vak)leraren omgaan met technische vernieuwingen. De introductie van digitale tools in de gymles is heeft zowel mooie als moeilijke kanten. Over de voordelen, 'gevaren' en consequenties van technische hulpmiddelen in het onderwijs werd ook in de vorige eeuw al stevig gediscussieerd. Diane Ste-Marie, hoogleraar sportpsychologie uit Ottawa, trad op als tweede hoofdliners en zette in een boeiend betoog de waarde uiteen van video-feedforward en -feedback op basis van door haar verricht onderzoek. Ze kunnen worden ingezet om leerlingen meer te motiveren tot bewegen, maar ook om het leren van vaardigheden te bevorderen. Zelfobservatie van de uitvoering van een beweging verhoogt de efficiëntie van het leerproces. Videodemonstratie kan ook een grote invloed op het aanleren van een beweging. Zij liet aanwezig in de zaal ervaren dat het uitvoeren van een danspatroon op basis van schriftelijke aanwijzingen heel wat minder vlot verloopt dan wanneer dit wordt 'voorgedaan' en ondersteund met mondelinge cues. In haar betoog ging zij uitgebreid in op de meest geschikte manieren van het gebruik van (zelf)observatie met hulp van video en video-instructie. Ze sloot af met praktische aanbevelingen, bijvoorbeeld om bij jonge kinderen juist niet tegelijkertijd te werken met zowel video als mondelinge aanwijzingen omdat dit te complex voor ze is. Een kanttekening bij deze presentatie is wel op zijn plaats. We moeten ervoor waken dat het gebruik van video niet alleen gericht wordt op betere technische uitvoering

Deelnemers konden vervolgens diverse workshops volgen met thema's als: motorisch leren en videofeedback, spelobservatie en analyse in het bewegingsonderwijs, effecten van zelfsturing en variatie in de gymles met behulp van digitale middelen, effect van gaming op

het leren van motorische vaardigheden, de relatie tussen ICT, gaming gedrag en sportidentiteit van leerlingen, E-sport: betekenis voor de bestaande sport- en bewegingscultuur en uiteraard het delen van good practices van diverse vaksectie bewegingsonderwijs die werken aan digitalisering binnen hun onderwijs.

Gymles gaat op de schop

Uit bovenstaande blijkt dat het vak lichamelijke opvoeding stevig in beweging is! En dan staan we nog aan het begin van deze ingrijpende vernieuwing. Docenten LO zijn op allerlei plekken al druk bezig met de inzet van ICT middelen in de gymles in de vorm van digitale videoregistratie, instructie via iPads, digitale lesbrieven, gebruik van apps. In de workshops lieten ze zien hoe zij deze nieuwe technologie, zoals camera's, apps, de Apple tv, op een praktische manier in hun dagelijkse lessen gebruiken.

De inzet van digitale leermiddelen leidt tot belangrijke veranderingen in de lespraktijk. Het werken met iPads, games en video sluit aan bij de leefwereld van kinderen en jongeren en maakt zo de lessen aantrekkelijker. Een ander belangrijk effect is dat veel overgelaten kan worden aan de leerlingen zelf. Ze hebben heel snel in de gaten waar het om draait en dit vergroot de mogelijkheden tot zelfsturing. De instructievideo is in zekere zin een extra 'lesgever' in de zaal, waardoor de leraar zich op andere dingen kan richten.

Docent blijft nodig

Toch is de overtuiging van de Windesheimers die hiermee proefdraaien dat er altijd een rol voor de leerkracht blijft. Die bewaakt het proces en zorgt ervoor dat er geleerd wordt. Daarnaast kan hij extra aandacht besteden aan de mindere, maar zeker ook aan de betere bewegers. In de workshops werd ook duidelijk dat wanneer je groepjes leerlingen met digitale hulpmiddelen en video laat werken dit leerwinst kan opleveren bij het leren samenwerken en leren regelen.

Tijdens de studiedag VO 2014 in Den Haag

FOTO: HANS DIJKHOFF

Daarnaast maakt de technologie ook veel mogelijk op het gebied van o.a. het geven van feedback en het volgen van het beweegniveau van de leerlingen. Dit alles met als doel om zo uiteindelijk de actieve deelname van leerlingen aan en het leren in de les te vergroten. Ook willen de docenten leerlingen aanzetten om meer duurzaam te gaan bewegen. Voorwaarde is wel dat de school investeert in dit materiaal en in de kennis om ermee te werken. En er moet natuurlijk een goede wifi-ontvangst zijn in de gymzaal.

Met haar brede scala aan workshops maakte het symposium goed duidelijk hoe deze nieuwe technologie een rol kan spelen binnen je eigen lesprogramma bewegingsonderwijs.

Enkele voorbeelden

Zo deelde ook de vaksectie van het Maaswaalcollege uit Wijchen haar ervaring met betrekking tot het digitaliseren binnen haar bewegingsonderwijs. De vaksectie heeft haar vakwerkplan compleet gedigitaliseerd en omgezet naar beeldend (ondersteunend) videomateriaal. Dit maakt het vakwerkplan niet alleen heel bruikbaar binnen de lessen LO, maar ook heel inzichtelijk voor de leerlingen. Zij kunnen namelijk precies zien wat zij bij elk onderdeel moeten doen door de beeldende video-opnamen. Het is zelfs zover gespecificeerd dat er voor ieder leerjaar per onderdeel zichtbaar gemaakt is wat zij voor welk cijfer moeten beheersen. Zo is het vakwerkplan niet alleen een leidraad voor de LO-docenten, maar ook voor leerlingen.

Het Twents Carmelcollege liet zien dat je ook digitalisering in de les kunt toepassen met alleen het gebruik van een iPad. Door de grote mogelijkheden van apps, het maken van opnames, het registreren van speel- en pauzetijd, is er veel mogelijk met de iPad, maar ook met andere tablets. Daarnaast werd ook duidelijk dat vakdocenten bewegingsonderwijs goed meegaan in de trend van digitalisering. Veel docenten zijn druk met het ontwikkelen van apps, leerlingvolgsystemen en digitale kijkwijzers.

Het symposium 'Van tikken naar taggen...' was een krachtige impuls voor de vakwereld om door het delen van elkaars expertise, ervaringen, ideeën en creativiteit te komen tot aantrekkelijker en resultaatvol(ler) (digitaal) bewegingsonderwijs. Behalve via deze 'impressie' kun je in komende vakbladen meer informatie en handreikingen tegemoet zien van diverse workshopleiders. Wie zich verder in de materie wil verdiepen vindt veel voorbeelden, pilots en onderzoek in het boek dat verscheen bij gelegenheid van het symposium en waaraan ruim twintig pioniers hun medewerking verleenden: *Van tikken naar taggen*. ◀

Bronnen

<http://www.windesheim.nl/over-windesheim/agenda/2014/januari/symposium-van-tikken-naar-taggen/>

<http://www.mulierinstituut.nl/projecten/overige-projecten/digitalisering-in-de-gymles.html>

Ivo van Hilvoorde en Jaap Kleinpaste: *Van tikken naar taggen*. Digitalisering van bewegingsonderwijs en sport. daM Uitgeverij, Deventer

Contact:

Jorieke.Steenart@kvlo.nl
Jo.Lucassen@kvlo.nl